

Frank Groothuijse (F.A.G.Groothuijse@uu.nl)
Universitair hoofdocent Omgevingsrecht

Bevoegdhedenverdeling bodemdaling – onbebouwd gebied

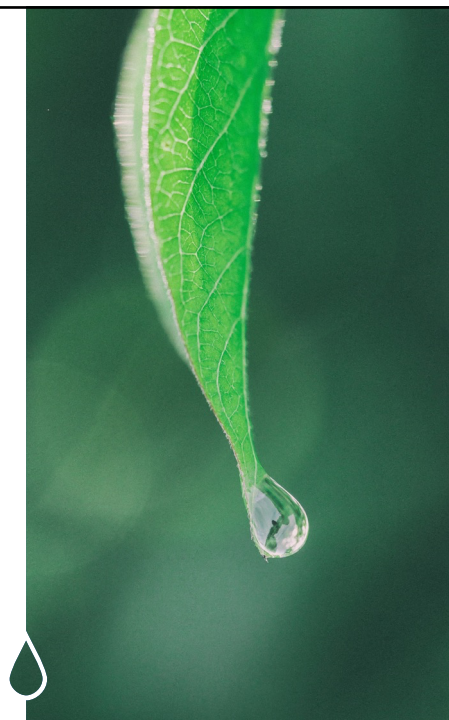
Arnoud van Otterloo

VMR-bijeenkomst 17 maart 2021

Bodemdaling in stad en ommeland: gevolgen, verantwoordelijkheden en aansprakelijkheid

CENTRE FOR
WATER, OCEANS AND
SUSTAINABILITY LAW

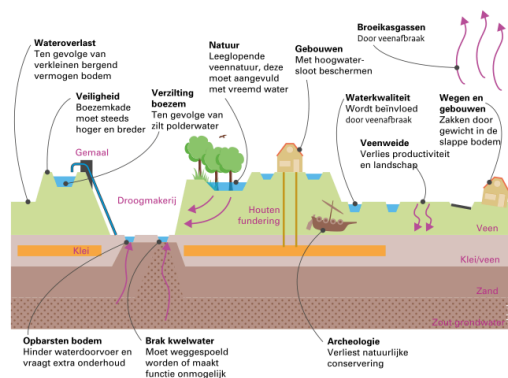

1

Bodemdalingsproblematiek

- **Oorzaken bodemdaling:**
  - Slechts klein deel is natuurlijke bodemdaling (onvermijdbaar)
  - Grotendeels door veenoxidatie t.g.v. vicieuze cirkel van peilverlagen ter facilitering bestaand grondgebruik (m.n. landbouw)
  - Zetting (compactie): samendrukking van veen door gewicht bebouwing en infrastructuur

- **Gevolgen:**

Bron: PBL (2016)

2

Waterbeheer

- **Verantwoordelijke overheid:**
  - Waterschap (*provincie/Rijk*)
- **Oorzaak:**
  - Peilbeheer (bevoegdheid: peilbesluit en peilafwijkingsvergunning)
- **Gevolg:**
  - Toename overstromingsrisico -> voorkomen wateroverlast en overstromingen: aanleg waterkeringen
  - Rotten palenproblematiek -> hoogwatervoorzieningen
  - Uitstromen nutriënten door veenafbraak en kwel door opbarsting -> waterkwaliteiteisen
  - Grotere capaciteit gemalen om water weg te pompen
- **Juridische sturingsmogelijkheden:**
  - Strategische waterplannen provincie en Rijk
  - Instructieregels en instructies door provincie en Rijk (minister I&W) t.b.v. samenhangend en doelmatig (boven)regionaal waterbeheer en internationale verplichtingen

3

Ruimtelijke ordening

- **Verantwoordelijke overheid:**
  - Gemeente (*provincie/Rijk*)
- **Oorzaak:**
  - Faciliteren agrarisch grondgebruik dat laag waterpeil vereist (bevoegdheid: bestemmingsplan/omgevingsplan)
- **Gevolgen:**
  - Natuurwaarden
  - Verzakken gebouwen en infrastructuur
  - Cultuurhistorische en landschapswaarde
  - Archeologische waarden
- **Sturingsmogelijkheden:**
  - Structuurvisies/omgevingsvisies
  - Instructieregels en instructies door provincie en Rijk (minister BZK) t.b.v. provinciale en nationale ruimtelijke belangen

4

Reductie CO₂ i.v.m. Klimaatwet

- **Verantwoordelijke overheid:**
  - Rijk
- **Gevolg**
  - CO₂-uitstoot door veenoxidatie ten gevolge peilaanpassingen aan de maaiveldddaling
- **Juridische sturingsmogelijkheden waterbeheer en ruimtelijke ordening**
  - Twijfelachtig, omdat CO₂-reductie op zichzelf geen doelstelling is i.h.k.v. waterbeheer (?) en niet ruimtelijk relevant is.

5

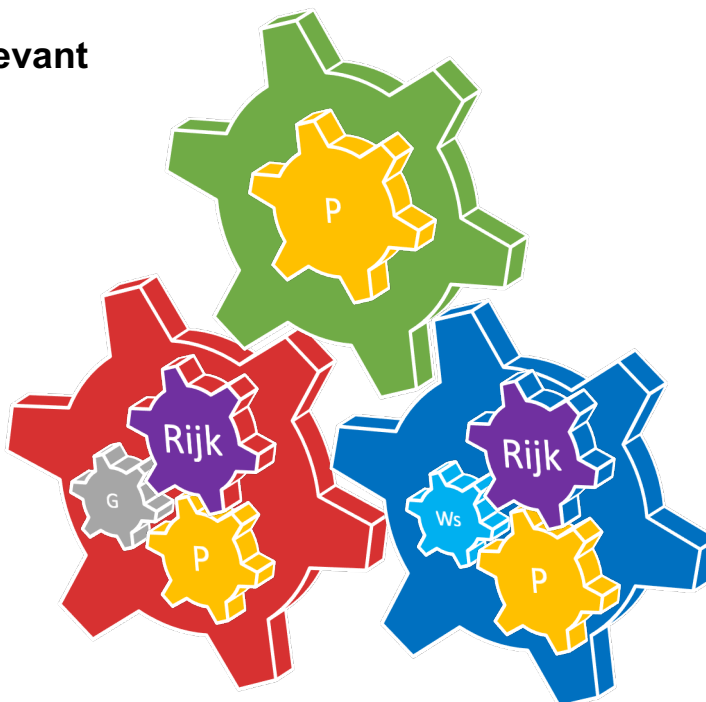
Schema bevoegdheden relevant voor bodemdaling

Beleidsterreinen:

- Ruimtelijke ordening
- Water
- Natuur

Overheden:

- Rijk
- Provincie
- Gemeente

6

Knelpunten aanpak bodemdaling

- Gefragmenteerde taak- en bevoegdheidsverdeling en interne verkokering compliceert integrale gebiedsgerichte aanpak voor bodemdaling
- Geen uitdrukkelijke wettelijk plicht om gevolgen t.a.v. bodemdaling in relevante besluitvorming te betrekken (vgl. watertoets)
- Concrete (wettelijke) doelstelling voor aanpak van bodemdaling ontbreekt
- Bij vaststelling peilbesluiten veel (tegengestelde) belangen betrokken, waarbij grondgebruik zwaarwegend belang is (peil volgt functie)
- Schade t.g.v. aanpassing peilbesluit aan bodemdaling is volgens ABRvS 'natuurlijk' en behoort daarom tot normaal maatschappelijk risico
- Aantasting bestaande rechten + opleggen maatregelen is juridisch lastig en kostbaar
- Wie betaalt aanpak bodemdalingsproblematiek?
- Juridische sturingsmogelijkheden (Wtw/Wro) t.b.v. CO₂-reductie zijn twijfelachtig

7

Oplossingsrichtingen

- CO₂-reductiedoelstelling voor veenweidegebieden in omgevingswaarde: monitoring + programma
- Evt. doorwerking (deel) CO₂-reductiedoelstelling naar provincies, gemeenten en waterschappen d.m.v. instructieregels en instructies
- Vaststelling integraal gebiedsgericht beleid voor de fysieke leefomgeving met concrete (langetermijn) doelstellingen t.a.v. bodemdaling onder provinciale regie
  - In samenhang met (provinciale) CO₂-reductiedoelstelling voor veenweidegebieden
  - Gebaseerd op MKBA + afspraken over verdeling kosten
  - Verwerkt in omgevingsvisies en waterbeheerprogramma's
  - Provinciale omgevingswaarden voor bodemdaling: monitoring + programma
  - Juridische doorwerking omgevingswaarde/doelstellingen d.m.v. provinciale instructieregels/instructies naar gemeente- en waterschapsbesturen
- Wettelijke bodemdalingstoets voor besluiten die gevolgen kunnen hebben voor bodemdaling (vgl. watertoets)

8